

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yesha'yah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5567 [1806/1807]

1

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9839

ישעיה מ"ט נ

ק"ה

שכולה וגלמודה גלה וסורה ואלה מי גדל הו אני נשארתי לבדי
 אלה איפה הם : (כב) כה אמר אדני יהוה הגה אשא אל-גוים
 ידי ואל-עמים ארים נסי והביאו בנגד בחצן ובנתיד על-כרתך
 הנשאנה : (כג) והיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקותיך אפים
 ארץ ישחתו-לך ועפר רגליך ילחכו וידעת כי-אני יהוה אשר לא-
 יבשו קני : (כד) היקח מגבור מלקוח ואם-שבי צדיק מלט :
 (כה) כי-כה אמר יהוה גם-שבי גבור יקח קמץ בוק ומלקוח עריץ
 ימלט ואת-יריבך אנכי אריב ואת-בניך אנכי אושיע : (כו) והאכלתי
 את-מוניך את-בשרם וכעסים דמם ישפרון וידעו כל-בשר כי אני
 יהוה מושיעך וגאלך אביר-יעקב :

נ (א) כה אמר יהוה אי זה ספר פריחות אמכם אשר שלחתיה

או

ר ש י

ואמונה) וסורה מוסרת מכל אדם הכל חומרים עלי סורו מונה : (כב) ידי •
 נסי • סימן להביא גלויות • גם , פירק ח' בלע"ז (בל"ח שטחנגע כמו לעיל
 ה' כ"ו) כמו וכנס על הגזעס (לעיל ל') והוא סימן קיבוצ ונחנין בראשה
 נגד • נחנין , חיישי' לח' בלע"ז • עסעל"ע , Ailselle. כל"ח חכסל , שולד ,
 עיין שבת ל"ב ח' ד"ה מרפקי) ודומה לו בעזרח וגם חני חנני נעיתי (נחמים
 ה' : (כ-ר) היוקח מגבור מלקוח • כסגורים אתם שאי היפטר לקחת מעשו
 מלקוח שניו של יעקב הנדיק : (כה) ואת יריבך • ועם מריבך חני אריב :
 (כו) והאכלתי את מונייך • לחית הסדה את בשרם • מונייך לשון א' חנו
 (ויקרא כ"ה) חונחת דברים המקנחים אותך בגידופים' : וכעסים מתק
 ין : דמם ישפרון • כן שרם מודמם אותם הרגילים לשחות דם ומי הם או
 עוף השמים כן ת"י :

ג (ב) מדוע

מכלל יופי

כמו ומהרו : (יח) ותקשרים , מננין הדגש תקשרי אותם : (יש) הרםהך , בשור"ק ענין
 הסדר וההפך : הצרי , ענינו הכר שהוא הפך המרחש ופירושו תדחקי : (כ) שכליך ,
 בחור"ק השי"ן והוא שם ופירושו שאת שכולה מהם : צר , ענין הדחק והוא תאר : גשה
 לי , נשמה בעבורי שאש צרוק כי צר לי המקום : (כא) גלה וסורה , מזד בניה
 שגלו וסרו ממנה , וכן כאלה נכלת עליה : וסורה , תאר כמו וסורי בארץ רוצה לימד סורה
 שנקמה : איפה הם , נכתב בה"א על פי המסרת והקבלה ופירושו איפה מאיפה כלומר
 מאיפה מקום נאו , או פירושו איפה היו : (כב) בחצן , ענינו גרוע : (כג) אמניך ,
 מגדליך

ישעיה נ

או מי מנושיו אשר מכרתי אתכם לו הן בעולתיכם נמפרתם
ובפשעיקם שלחה אמכם : (ב) מדוע באתי ואין איש קראתני ואין
עונה הקצור קצרה ידי מפרות ואם אין בי כח להציל הן בגערת
אחריב ים אשים נהרות מדבר תבאש דגתם מאין מים ותמר
בצמא : (ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים בסוהם
(ד) אלני יהיה נתן לי לשון למודים לרעה לעות אתי ענה דבר
יעירי בבקר בבקר יעיר לי און לשמע פלמודים : (ה) אלני
יהיה פתח לי און ואנכי לא מריתי אהור לא נסוגתי : (ו) גוי נתי
למבים ולחיי למרטים פני לא הסתרתני מקלמות ורק : (ז) אלני
יהיה

ר ש י

ב (ב) מדוע באתי להקרב איכם ואין איש מכם פונה לי : (ג) אלני
שמים • נבא השמים שרי האומות כשהני בא ליפרע מן האומה • (ד) נתי
לי לשון לימודים • ישעי' הים חומר ה' שלחני ונתן לי לשון הרחי ללמד כדו לרעה
לעות את העייפוס ונחאי' לשמוע את דברי הקב"ה : דבר לעות • מנחם חנני
במחלוקת עת לעשות לוי' (חלים קי"ט) לקבוע להם עתים • יעיר לי חן
מעורר את אזני ברוח קדשו : לשמוע כלימודים • כמשפט הלימודים האמת
והנכוחה : (ה) פתח לי און • והשמיעני את מוי אשלה (לשילוי) שלחני
את עמוס והיו קורין אותו פסילום שלחתי את מיכה כו' כדאיתא בפסיקתא
דנחמו נחמו : ואנכי לא מריתי • מליך בשליחות ולא נסוגתי אהור לא וחומר
הנני שלחני (סג) : (ו) גוינתתי למכים • הוא חמר לי ישעיה בני סרגוס
סג בני טרחנים הם על מנת שלא הכעם עליהם אמרתי לו על מנת ק :
(ז) וס'

טבלל יופי

מנדליך כמו כאשר ישא האון את היונק : (כד) ואם שני נדיק ימלט , פירש הק"ל
הנדיק כגביל זה ימלט כלומר כי נבדק לקחו זה מאמר האומות שאומרים שהם נבדקים ונדיקים
בשני ישראל ששני אותם ואין ימלטו מידם , ענה הקדוש ברוך הוא גם שני נבדק וקח אף על פ
שחמש נבדקים אתי אקח השני מידכם ומה שאמרתם ואם שני נדיק ימלט אינו שני נדיק את
מלקוח ערין כי נכח ובעריות לקחתם אותו וימלט מידכם אין לכם בו דין : (כה) ויריבך
כתב רבי יהודה כי עין הפועל נהפכה בו לפ"א הפועל ועוד אמר שיתכן שיהיו שני עקרים
ורוב כמו יטב וטוב ונכון הוא לומר שהיו"ד נוספת כיו"ד יקם והוא תאר כלומר העריב אף
בגלות אתי אריב אותו : (כו) מניך , אונסך כמו' ולא יוט עוד נשיאי את עמי עין
האונס ידוע זה ענין קחת מן אחרים מדעת בדרך אונס וכן תרגם יונתן מנסיך
ובלעס' , הוא העסקה הכול על ידי הסתייה והכתיסה מן ועסותם דשעים וכן תרגם
רשני יעטו הקרים עקים :

ב (א) אמכם

הרגום אשכנזי

קפו

וואמיט איך זיא ענטליס ? ווא דער גלייביגער , דעם איך אייך פֿערקויפֿט ? —
 אַבער , אַך ! איירער זינדען וועגען ווארדעט איהר פֿערקויפֿט , איירער פֿרעפֿעל־
 טהאַטען האַלבער , ענטליס דיא מוטטער איד . (ב) ווארום מוסט' איך
 קאַממען — ניאמאַנדען פֿינדען , רופֿען — קיינע אַנטוואַרט רזערען ? —
 אזוט זיא ערמאַטטעט , מיינע ערלעזענדע האַנד ? פֿעהלט דיא קראַפֿט מיר ,
 אייך צו ערדעטטען ? — מיר , דער איד דורך שעלטען מעערע אויסטראַקנען
 דיא שטרעמע וואַנדלע אין וויסטע , דאַם אויס וואַססערמאַנגעל איהרע בעוואַה־
 נער ערשמאַכטען , דאַם זיא הינשטערבען פֿאַר דורסט ? — (ג) יא , זעלבסט
 דיא היסמעל היללע איד אין שוואַרצעס דונקעל , קל'ייד' זיא איין אין טרויער־
 געוואַנד — (ד) גאַטט , דער הערר , פֿערליה מיר איינע בערעדטע צונגע ,
 גאַב איינזיכט מיר , לעהרבענדיגע שיקליך צו אונטערריכטען ; אויפֿגעפֿאַרדערט
 ווערד' איך יעגליכען מאַרגען ; אויפֿגעפֿאַרדערט צום אויפֿהאַרבען , וויא טרייער
 זינגער . (ה) יא , גאַטט , דער הערר , רואט דאַן אָהר מיר געעפֿפֿנעט ,
 אונד איך בין אונגעהאַרואס ניכט , איך ווידערשטרעכע ניכט . (ו) גערן גאַב
 איך דען שלעגערן מיינען ריקען , מיינע וואַנגען דען רויפֿענדען פֿרייס ; פֿערבאַרג
 דאַן אַנטליין ניכט דער שטאַך , דעם שפייכעל ניכט . (ז) גאַטט , דער הערר ,
 ווירד

ב א ו ר

וכמיהו לא תוסיף קיס , וישעיהו דבר על מלכות דוד , שממנו יהיה משיח . (ראב"ע) .
 אמכם . כנה כל ישראל בשם אס , והפרט בשם בניס , בדרך הכניאים במקומות שיכית .
 (המבאר בהפטרות) . (ב) מדוע וגו' . מוכן למעלה , שאמר הן צעווכותיכם כמכרתם ,
 כי מדוע באתי , ולא היה אים , לשון א' (הכ"ל) . (ג) קדרות . הטעם על העבים ,
 וים אומרים , על קדרות האש , כאשר תקרר כולה נחמי היום , וכאילו שק כסותם , בעבור
 שהשק הוא שחור . (ראב"ע) . (ד) ה' אלהים וכו' . פה תעוף הכנואה על כנפי
 הכתלכות מדברי האלהים א דברי הנביא , וההעברה הזאת דגילה היא נספרי הכניאים .
 וישעור השך הרעיונים כן הוא ; בני ישראל לא שמו בה' ככלם ומונחם , ולו זרוע עם גבורה ,
 כאשר יעידו על זה מפלאי היצירה , ולכן העיר אותם על ידי מזה נחמן , להבישא נפלאותיו
 ונוראותיו . והוא נתן לכניאיו תכונות נשנות , להשמיע מליצות רמות ומחוקות , ואמן את
 רוחו , לסבול מרי הרסעם , לבגלי לאות מלענם והתלוצצם , ולייעד להם מזור ומזוק ,
 אשר יבואו בהם על עונם , כי רב הוא . (המבאר בהפטרות בהערות האשכנזיות) .
 לשון למודים . לשון אנשים מורגלים בלשון , כמו (ישעיהו ב') לשון מדבר , וכן אמר
 למעלה (מ"ט ב') : וישם פי כמרב מדה , שתקן לשוני לרב־נחות מהרה , כחדם הרגיל
 בדבר . (רד"ק) . לעות . לאמור דבר בעתו . (הכ"ל) . יעף . כלומר , מי שהוא
 עיף ומא , לשמוע דבר ה' . (המבאר בהפטרות) . בביקר בבוקר . כלומר , יום יום .
 (הכ"ל) . יעיר לו וגו' . יעיר אזני , שאהיה שומע כלימודים , והנה אני תלמיד לשם .
 (מדברי בן עזרא) . (ה) ה' אלהים פתח וגו' . אמר שהשם פתח אזני , שגלה סודו לי ,
 לא מריתי אני , להיות שלתי . (הכ"ל) . (ו) גוי וכו' . ואף על פי שאתנזה בעבור השליחות ,
 לא כמנעתי בעבור זה , אלא ברצון הלכתי , ואין זה כדברי ירמיהו , שאמר (ס"כ ט') :
 ואמרתי לא אוכרנו וגו' . ומה שאמר נוי נתתי למכיס , אפשר שהיה זה , אבל לא מנאנו זה
 בכתוב , ואפשר שזכיה פירוש הכחוש כן , אפילו היו מכיס ומרטום אחי , אני אקבל ברצון ,
 לאהפס האל . (רד"ק) . ועיין מזה במבוא השפס . למוד טים . מרעיס שער לחיו וקנו .
 (הכ"ל)

הרגום אשכנזי

ווירד מיר אויך בייאשטעהען , דרום ווייל' איך שאאמראטה ניכט ; פֿעלוענפֿעסט
 צייג' איך מיין גענויכט , וואָהלאיינגעדענק , דאָס איך ניכט צו שאַנדען ווערדען .
 (ח) מיין רעכטספֿערטערע אַזס מיר נאָה' — ווער ווילל מיט מיר שטרײַטען ? —
 וואָהלאַן ! וויר טרעטען אַויף , וואָ אַזס מיין ווירערואַכער ? — ער טרעטען
 נעהער ! (ט) יא , דער הערד , מיין גאַטט , שטעהט מיר בייא , ווער ווילל
 מיך פֿערדראַסטען ? — אַללע פֿערגעהען זיא , ווײַא פֿערשליסנעס געוואַנד , ווײַא
 פֿאַן סאַסטען אויפֿגעצעהרט * — (י) וואָ אַזס ער אַכער , דער גאַטט אַנטען
 אויך פֿירכטעט , אויף ווינעס קנעכטעס שטיסע האַרכט ? איסמער וואַנדלען
 ער אים רונקעל , דאָן קיין ליכט ערהעללט , ער פֿערטרויע נור אויף דעם עוינען
 גאַמען , פֿערלאַסטע זיך אויף ווינען גאַסט * — (יא) איהר הינגענען , דײַא
 איהר דאָן פֿייער אַנפֿאַכעט , דײַא גלוטה שטעט פֿערסעהרעט — וואַנדעלט טו
 הין אַין איירעס פֿייערס גלאַנץ , נור הין אין גלוטה , זעלכסט ענכצינדעט ! —
 שפּרעכע דאָן אורטהייל איבער אויך אַזס , איהר ווערדעט דעם אַונגלײַך
 ערליגען .

בא (א) הערט מיר צו , דײַא איהר נאָך טונענד שטרעבט , אונד דען עוינען זוכט
 בליקט אויף יענען פֿעלו , אויס דעם איהר געהויען , שויעט נאָך דעם ברון , אַזס
 דעם איהר ערגראַכען וויר ! (ב) בליקט אויף אברהם , אײַרען אַנהערן ,
 אויף

ב א ו ר

(ה'ג'ל) . (ז) וו' אלהים יעור לו וגו' . הטעם , כי השם יקיים כל דברי נבואתו .
 (ראכ'ע) . כחלמיש' כחלמיש טור , וכן תרגם הכנדי : כטינרא . (ח) קרוב מצדק
 שנידק דברי , ויזים אותם אמת , וקרוב הוא אלי . (ד'ק) . מי יריב אִזי . שלא יהיה
 שנחתי . (ה'ג'ל) . (ט) הן ה' אלהים וכו' . אשר שהם עורבי , מי הוא ירשיעני ? ואלה
 שהם מרשיעים אותי כפה , טלס כנגד יכלו ויאכדו . (ראכ'ע) . עש . תולעת חבל
 הנגדים , וכל'א (שאבע) או (טאאסטע) . (י) אשר הלך חשכים וגו' . כלומר ,
 אף אם ילך בחושך , אם ינעם בה' , אז יהיה ה' אור לו , ויכלילו מכל דע . (המנחם
 בהפטרות) . (יא) הן כלבם וכו' . הטעם בה' , סמך יסוכנו , אך אתם , המקדיקוּסלו
 העריבה , ותפיתו זקי להנה מנחלי המנה , להכעיס ולמרר רוח נבואי האלהים , לטו
 באור אשכס , בלהבת גלהבת , אשר הנערות ! ה' הנדק חרן מששכס , להביא עליכם טה
 וניקה . מאורי זיקות . מחויקי זיקות , והוא כפל ענין כמלת סיבות . (המבאר בהפטרות)
 מירי היתה זאת וגו' . כלומר , חני גורתי , שתשכנו לעשכנה , והוא מלשון ענב ואלו .
 (ה'ג'ל)

בא (א) שמעו אלי וכו' . שג לדבר עם העובים . המאמינים בדברי הנביא , וטעם
 הבישו , כמו אל' חתמהו , אך תשוב ביון מלאה בניס , כאשר היתה * (ראכ'ע) .
 אל צור חוצבתם וגו' . כוונתו על אברהם , וכן מקנת טור כוונתו על ארה , וספק
 שלאחריו פירש דבריו וכוונתו * (המבאר בהפטרות) . ואל מקבת וכו' * זאת ארה , זה
 רחם האשה לבור , ופירוש מקנת נקיבת הבור , כאלו אמר אל בור נקיבה , שנקררתם ממנה
 והחכם ר' משה בן עזרא פירש טור ארה , כי היא הנפילה , והמקבל אברהם , כי הוא הטע
 בנור . (ד'ק) . נוקרתם * טן העיני האנשים ההם תנקר (במדבר י"ז) * (ה'ג'ל) .
 (ב) החוללכם . אשר רני יונה , כי הוא פועל עתיד , כמו תשובכם , תחת פעל ענב ,
 סוללתכם , ויאמר רבי משה הכהן , כי הוא תואר השם , ואם אין על משקלו . (ראכ'ע) *
 כי

ישעיה נ נא

קפו

יהוה יעזר לי על כן לא נכלמתי על כן שמתי פני ביהוה וארע
כילא אבוש : (ח) קרוב מצדיקי מיריב אחי נעמדה יחד מי
בעל משפטי וגיש אלי : (ט) הן אדני יהוה יעזר לי מי הוא ירשיעני
הן כלם כפגור יבלו עש יאכלם : (י) מי בכס ירא יהוה שמע בקול
עבדו אשר י הלך חשכים ואין נגה לו יבטח בשם יהוה וישען
באלהיו : (יא) הן כלכם קדחי אש מאורו זיקות לבו באור אשכם
ובזיקות בערתם מידי היתה זאת לכם למעצבה תשכבו :

נא (א) שמעו אלי רדפי צדק מבקשי יהוה הביטו אל צור
הצבתם ואל מקבת בור נקרתם : (ב) הביטו אל אברהם אביכם

ואל

ר ש י

(ז) וה' אהים יעזר לי • אם יקומו עלי : (ח) קרוב מצדיקי הקב"ה קרוב
לי לזכותי דין : (ט) עש • תולעת הנגדים : (י) בקול עזדו • בקול
הנביאים : חשר הלך חשכים • חפ' נרה באה עליו יבטח בשם ה' כי הוא
ינלו : (יא) הן כולכם • שחינכם שומעים בקול נביאיו • קודחי אש •
עברתי עליכם : מחזרי זיקות • מחזיקי זיקות הן גנין וגחלי אש הנזרקין בקלע
ויש לו דוגמא בלשון ארמי זיקוקין דגור כך וכך זיקתא פסיק לן לכו בחור אשכם •
לפי דרככם חלקו : מידי • תהא גמולכם זאת לכם :

נא (א) א צור חונתם • מוננו : וא מקבת צור • שנוקבין וחוצבין זה
את הבורות אשר נוקרתם זה • נוקרתם לשון נקרת הנור (שמות ל"ג)
יקרוה ערבי נחל (משלי ל') ומי הוא הצור הוא הצרחה אביכם ומי היא המקבת
היא שרה אשר חוללתם כאשר ילדתכם לשון כי חלה גם ילדה (לקמן ס"ו) •
החוללתם אשר חלה אתכם : (ב) כי אחד קרתו • כי אחד הים יחודי

בארץ

מכלל יופי

נ (א) אמכם , היא הכנסה והכלל והננים הם הפרט : מי מנשי פירוש מנוסים ניהם
המלוים : (ד) לשון למודים , ענין הלמוד וההרגל , ופירושו לשון חכמים
מורגלים בלשון כמו פרה למוד מדבר : לעות , פירוש לקמן ליעף דבר והוא הנמא לשמוע את
דבר ה' שזמין לו הדבר בעתו : את יעף , הוא הנמא לשמוע את דבר ה' : (ז) כחלמוש ,
לפי שלא יטול לשון חלמים אלא על צור אשר בלי זכר צור כחלמים רוצה למר כצור חזק :
(ט) מי הוא ירשיעני , פירוש בדבריו כמו והרשיעו את הרשע אשר ירשיעון אלדים ולא אמר
מי שלא ימנא מי שרשיענו כי רבים היו מרשיעים אותו אלא אמר מי הוא שרשיעני כבגד יבלה :
עש , הוא התולעת האוכל הנגדים : (י) חשכים , שם מקובץ בלשון זכרים ענין חשך :
(יא) כלכם , רוצה לומר קדחי האש באף האל כמו כי אש קדסה באפי אכל אותו פועל

עומד

א כה א